

R1A3 - Ontwikkeling van het "State of Play"- kader

Project number: 2021-1-DE02-KA220-ADU-000033587

Co-funded by
the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

E-Seniors

11/21/2022

REVISION HISTORY

Version	Date	Author	Description	Action	Pages
[..]	DD/MM/YYYY	PARTNER ORGANIZATION	[Creation/Insert/ Delete/Update of the document]	[C/I/D/U]	[No. of pages]
1.0	21/11/2022	E-SENIORS			

(*) Action: C = Creation, I = Insert, U = Update, R = Replace, D = Delete

REFERENCED DOCUMENTS

ID	Reference	Title
1	2021-1-DE02-KA220-ADU-000033587	SmartHome4SENIORS Proposal
2		

APPLICABLE DOCUMENTS

ID	Reference	Title
1		
2		

Inhoudsopgave

Introductie	3
I. Meest "populaire" behoeften van senioren met betrekking tot slimme domotica.	3
A. Het leven gemakkelijker maken om langer thuis te kunnen blijven wonen	3
B. Gezondheidskansen	4
C. Veiligheid en betere externe communicatie	4
II. Meest benodigde vaardigheden en competenties met betrekking tot doe-het-zelf elektronica en smart home-oplossingen voor senioren.	5
A. ICT-basisvaardigheden voor senioren	5
B. Ontwikkeling van het vertrouwen in doe-het-zelfoplossingen en slimme huizen	6
III. Algemene aanbevelingen om meer senioren te betrekken bij het leren over slimme huizen.	7
A. Uitdagingen voor senioren met betrekking tot slimme thuisoplossingen aanpakken: geruststelling over de kosten, gegevensdiefstal en moeilijkheden bij installatie en gebruik	7
B. Ontwikkeling van aan senioren aangepaste leertrajecten: Ontwikkeling van intergenerationele leertrajecten	8
Conclusie	9

Introductie

Dit document is het derde in een reeks van drie verslagen. Het volgt op een onderzoeksfase en een analysefase waarbij 166 mensen een vragenlijst beantwoordden. In Duitsland verzamelde ILI 46 antwoorden van respondenten uit 38 organisaties die zich bezighouden met ouderen en stam. Andere partners, in Nederland, Frankrijk, Bulgarije, Ierland, Oostenrijk en Griekenland verzamelde elk 20 antwoorden van senioren van hun organisatie die geïnteresseerd zijn in het onderwerp van slimme huizen. Het doel van dit rapport is te proberen inzicht te krijgen in de kennis, verwachtingen en behoeften van senioren met betrekking tot slimme huizen en doe-het-zelf. Dit moet het SmartHome4Seniors-project in staat stellen deze behoeften in kaart te brengen en een geschikt leerkader voor te stellen.

I. Meest "populaire" behoeften van senioren met betrekking tot slimme domotica.

In dit deel wordt een overzicht gegeven van de meest relevante bestaande behoeften van senioren met betrekking tot slimme domotica. Hieruit zal blijken hoe de oplossingen die door de resultaten van het project worden geboden, aan die behoeften kunnen beantwoorden en het begrip van senioren met betrekking tot slimme domotica kunnen verbeteren.

A. Het leven gemakkelijker maken om langer thuis te kunnen blijven wonen

Ondanks het feit dat het begrip van senioren met betrekking tot domotica vaag en onzeker blijft, zijn de meeste senioren van mening dat een van de belangrijkste voordelen van slimme huizen het vergemakkelijken van het leven is. Deze behoefte aan een gemakkelijker leven bij het ouder worden komt voort uit de leefsituatie van senioren in Europa en het feit dat zij vaker alleen wonen naarmate zij ouder worden. Tegelijkertijd zijn senioren bereid om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen en slagen zij daar ook al in. In Nederland woont 80% van de bevolking boven de 80 jaar thuis. De overheid heeft zich ten doel gesteld de autonomie en het leven thuis te vergroten, dankzij het Nationale Programma Ouderenzorg dat tussen 2008 en 2011 van start is gegaan.

Uit eigen onderzoek van het consortium blijkt echter dat 24% van de ouderen in de partnerlanden alleen woont. Met het ouder worden, en niet te vergeten de eenzaamheid, schuilt er een zeker gevaar in het alleen thuis wonen. Een ongeluk of een val kan zich immers voordoen zonder enige mogelijkheid om familieleden of hulpdiensten te waarschuwen. Uit de onderzoeksfase is echter gebleken dat er verschillende hulpmiddelen bestaan om de veiligheid van alleenstaanden te waarborgen, zodat zij langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Voorbeelden hiervan zijn noodoproepapparaten, noodknoppen en valdetectoren. Uit ons onderzoek bleek echter dat slechts 28% van de ondervraagde senioren dacht dat slimme huizen hen kunnen helpen om langer zelfstandig te blijven wonen. The first results on the subject of Smart Homes specifically show that senior citizens know very little about the subject and the

possibilities offered by Smart Homes. At first sight, they do not seem to be very interested because they are wary of this world that they do not know. There is therefore a real need to inform them about the subject.

B. Gezondheidskansen

Als ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen, is dat te danken aan de gezondheidsapparaten die er zijn op het gebied van slimme huizen.

Net als de vorige antwoorden zijn de ondervraagde senioren echter niet op de hoogte van de verschillende mogelijkheden die hun ter beschikking staan. Uit onze enquête blijkt bijvoorbeeld dat 68% van de ondervraagde senioren nog nooit een smart home-apparaat heeft gebruikt en dat 96% van hen nog nooit een valdetectiesysteem heeft gebruikt.

Hoewel een deel van de ondervraagde senioren zich ervan bewust is dat slimme huizen mogelijkheden bieden op het gebied van gezondheid, weten ze niet specifiek hoe dit hen ten goede kan komen. Valsensoren, automatische beddekken, noodoproepknoppen, medicatiedispensers en vele andere apparaten bestaan om hun leven comfortabeler en onafhankelijker te maken. Maar de barrière van gebrek aan informatie en prijsvooroordelen blijft bestaan. Uit ons onderzoek blijkt namelijk dat 60% van hen zich zorgen maakt over de prijs van de installatie en 45% van deze zelfde groep maakt zich zorgen over de moeilijkheid van installatie en gebruik (merk op dat slechts 25% van de senioren die al apparaten hebben, verklaren dat zij deze zelf installeren zonder professionele hulp of assistentie).

Ook hier is er een gebrek aan informatie, vaardigheden en vertrouwen in gezondheidsmogelijkheden. Er is echt behoefte aan informatie op dit gebied.

C. Veiligheid en betere externe communicatie

Er is een reële behoefte aan veiligheid bij senioren. Volgens onze enquête beschouwt 40,5% van hen veiligheid als een van de belangrijkste voordelen van slimme huizen.

Er zijn verschillende beveiligingsapparaten in slimme huizen, waarvan de eenvoudigste een geavanceerder alarm is dat verbonden is met de smartphone. Er zijn ook draadloze camera's, slimme rook- of CO₂-detectoren of slimme deursloten.

Maar uit ons onderzoek bleek dat 75% van de ondervraagde senioren nog nooit een slim beveiligingsapparaat had gebruikt.

Het is dus een echte uitdaging om senioren te informeren over de beveiligingsmogelijkheden die de verschillende apparaten bieden en hen ervan te overtuigen dat dit ook echte mogelijkheden zijn om langer veilig thuis te blijven wonen.

Wat de externe communicatie betreft, beschouwt 35% van de ondervraagde senioren deze als belangrijke voordelen. In heel Europa heeft de Covid-19-crisis aangetoond hoe eenzaam alleenwonende ouderen kunnen zijn en welke beperkingen hun gezondheid hen oplegt. Omgekeerd heeft deze gezondheidscrisis ook geholpen om Smart Home-

oplossingen onder de aandacht te brengen. 25% van de door ons geïnterviewde senioren woont alleen. Maar deze senioren zijn in staat om communicatiemiddelen zoals smartphones of computers te gebruiken. 87% van hen gebruikt dagelijks een smartphone en 59% gebruikt dagelijks een computer. Digitale competentie is dus aanwezig.

Er is dus behoefte om senioren kennis bij te brengen over de verschillende externe communicatiemiddelen die zij in hun dagelijks leven kunnen gebruiken (en specifiek voor connected homes), maar ook de communicatiemiddelen in verband met noodsituaties zoals alarmknoppen of spraakcommando's. Stemgestuurde apparaten zijn nog nooit gebruikt door 79% van de ondervraagde senioren.

II. Meest benodigde vaardigheden en competenties met betrekking tot doe-het-zelf elektronica en smart home-oplossingen voor senioren.

In dit deel wordt nagegaan welke vaardigheden en competenties senioren het meest nodig hebben om meer te weten te komen over slimme apparaten en deze thuis toe te passen. Om het begrip en de vaardigheden rond aangesloten apparaten te verbeteren, moeten eerst de algemene ICT-vaardigheden van senioren worden verbeterd. Vervolgens moet het opleidingsgedeelte van het project het zelfvertrouwen ontwikkelen en de voordelen van slimme huishoudtoestellen aanleren, onder meer door het implementeren van doe-het-zelfoplossingen.

A. ICT-basisvaardigheden voor senioren

Om de toegang tot slimme apparaten en slimme thuisoplossingen onder senioren te ontwikkelen, moeten hun ICT-vaardigheden worden ontwikkeld en moet worden begrepen hoe dergelijke slimme apparaten kunnen worden geïntegreerd in hun reeds bestaande verbonden instellingen.

In de partnerlanden zijn enkele openbare en particuliere cursussen beschikbaar voor senioren om hun ICT-vaardigheden te ontwikkelen en meer digitaal geletterd te worden. Meestal bestaat de mogelijkheid van gratis toegang. Deze initiatieven worden vaak op lokaal niveau ontwikkeld, via verenigingen die zich inzetten voor het algemeen belang en de toegang tot het internet.

Gezien de verschillen in ICT-niveau van senioren tussen de partnerlanden en in Europa in het algemeen, is het belangrijk een deel van de opleiding op te nemen waarin de basis van aangesloten apparaten en de koppeling met WiFi op een begrijpelijke manier worden uitgelegd.

De senioren die geïnteresseerd zijn in slimme huizen beschikken vaak al over enige ICT-basisvaardigheden. Volgens de uitgevoerde enquête gebruikt 87% van de senioren dagelijks hun smartphone en 59% van alle deelnemers gebruikt ook dagelijks hun computer. Senioren gebruiken deze apparaten echter meestal voor basistaken zoals het controleren van hun e-mails, surfen op het internet en voor communicatie. Daarom

zouden zij extra training nodig kunnen hebben om te leren navigeren door mobiele toepassingen voor aangesloten apparaten en om deze apparaten onafhankelijker te gebruiken. 45,7% van de deelnemers aan de enquête beschouwt de problemen met de installatie en het gebruik als een van de belangrijkste punten van zorg met betrekking tot slimme apparaten.

B. Ontwikkeling van het vertrouwen in doe-het-zelfoplossingen en slimme huizen

Tijdens het onderzoek naar het onderwerp en bij het lezen van de resultaten van de enquête kwam aan het licht dat veel senioren onzeker zijn over doe-het-zelf- en smart home-oplossingen. Op de vraag of zij denken dat slimme apparaten hen in staat kunnen stellen langer thuis te wonen, antwoordde slechts 38% ja en 39% antwoordde dat zij het niet weten, terwijl 23% duidelijk nee antwoordde. Dit wijst op een gebrek aan inzicht in de voordelen van slimme apparaten en een zekere scepsis ten aanzien van de manier waarop het hun manier van leven zou verbeteren.

Om dit probleem aan te pakken is het belangrijk de misvattingen die senioren hebben over slimme apparaten en hun belangstelling ervoor te bestrijden.

Wat DIY betreft, wisten de meeste ondervraagde senioren wat het was, vooral wanneer het geen verband hield met het digitale onderwerp. Sterker nog, 45% van de respondenten heeft toegang tot informatie over doe-het-zelf en 65% heeft enkele doe-het-zelfoplossingen in huis uitgetoet. Het is dus bemoedigend te zien dat doe-het-zelfen onder de oudere bevolking vrij welkom is. Deze doe-het-zelfactiviteiten zijn echter vooral gericht op bouw, decoratie of reparatie van niet-digitale apparatuur.

Op de vraag waarom doe-het-zelf-oplossingen voor senioren motiverend kunnen zijn met betrekking tot slimme apparaten, gaven zij echter aan geïnteresseerd te zijn in financiële besparingen, wat een groot deel uitmaakt van slimme thuisoplossingen, en in creatief zijn, wat ook in overeenstemming is met de opzet van het project. De toepassing van doe-het-zelf-oplossingen bij het leren gebruiken en installeren van slimme apparaten thuis zou een groot voordeel kunnen zijn om senioren meer vertrouwen te geven in hun creatieve vaardigheden en ICT-vaardigheden, maar ook met praktische voordelen zoals voor besparingen, een belangrijke behoefte volgens veel senioren.

III. Algemene aanbevelingen om meer senioren te betrekken bij het leren over slimme huizen.

Om meer senioren te betrekken bij het leren over slimme huizen moet worden ingegaan op hun angsten en de uitdagingen waarmee dit deel van de bevolking te maken kan krijgen bij het installeren en gebruiken van slimme apparaten. Om dat te bereiken en een duurzamer effect te hebben op senioren en hun begrip van slimme huizen, kan het gebruik van intergenerationele leertrajecten zeer nuttig zijn.

A. Uitdagingen voor senioren met betrekking tot slimme thuisoplossingen aanpakken: geruststelling over de kosten, gegevensdiefstal en moeilijkheden bij installatie en gebruik

Onder de gevoelens van de ondervraagden is het gebrek aan vertrouwen in deze weinig bekende systemen een van de meest voorkomende. Dit blijkt ook uit de antwoorden op de vragen van de vragenlijst.

Wanneer men het heeft over verbonden en intelligente huizen of afstandsbediening, wordt men gemakkelijk achterdochtig en denkt men aan cybercriminaliteit en gegevensdiefstal. Dit is een van de grootste zorgen voor 40% van de senioren die op de enquête hebben gereageerd. Moeilijkheden bij de installatie en het gebruik zijn ook een bron van zorg voor 45%, terwijl de kosten een bron van zorg zijn voor wel 60% van de senioren.

Naast het mogelijke gebrek aan kennis van het onderwerp, of de kennis van het globale onderwerp alleen, stellen we vast dat bijna de helft van de respondenten (of bijna, afhankelijk van het antwoord) zorgen heeft over Smart Homes die hen ervan zouden kunnen weerhouden deze te installeren of er gewoonweg niet in geïnteresseerd te zijn. Deze drie onderwerpen zijn dus onderwerpen waarover de senioren moeten worden gerustgesteld.

Het is noodzakelijk senioren te tonen hoe zij zich kunnen beschermen tegen het risico van hacking of gegevensdiefstal, hen gerust te stellen over de prijs van de verschillende aangesloten apparaten, waarvan er vele betaalbaar zijn, en hulp te bieden bij de installatie en het gebruik. Dit vereist de ontwikkeling van gidsen voor met name senioren en de aanmoediging van informele intergenerationele opleiding met goede vrienden en familie ... Wij hebben geconstateerd dat veel senioren door hun kinderen en kleinkinderen worden geholpen.

Wij hebben geconstateerd dat zeer weinig senioren meer of minder technische vaardigheden hebben op het gebied van aangesloten objecten. De senioren achten zichzelf niet bijzonder capabel om de verschillende acties uit te voeren die in het evaluatieverslag van de vragenlijsten worden genoemd. De hoogste waarde is "Ik weet hoe ik slimme apparaten op mijn netwerk moet aansluiten" en betreft 33,54% van de respondenten. Dit wordt weerspiegeld in de resultaten van de vorige vragen, maar niet noodzakelijk in de resultaten betreffende het niveau van de ICT-vaardigheden, die relatief hoog bleken te zijn. Ook hier is het begrijpelijk dat het gebied van verbonden objecten ver

weg lijkt voor deze mensen, die het als te ingewikkeld voor hen zien. Er is een alomvattende aanpak nodig om senioren in staat te stellen de mogelijkheden van smart homes en de verschillende apparaten daarvan beter te begrijpen, maar ook een aanpak om hen gerust te stellen over de toegankelijkheid van een gebied dat zij als te ver weg beschouwen en waarvoor zij zich volledig onbekwaam voelen.

B. Ontwikkeling van aan senioren aangepaste leertrajecten:

Ontwikkeling van intergenerationale leertrajecten

Intergenerationele leertrajecten worden beschouwd als een grote kans voor onderwijs en leren als het gaat om volwassenenonderwijs. In de meeste landen wordt intergeneratieel leren als iets positiefs gezien, vooral als het gaat om de digitale wereld. Oudere volwassenen zijn geneigd te geloven dat jongere volwassenen, vooral in hun familie, zoals kleinkinderen, meer digitaal geletterd zijn. Zij verwelkomen intergenerationale samenwerking als een verlevendigende leer methode en een kans om tijd door te brengen met de jongere generatie.

Toch is de feitelijke praktijk van intergenerationale samenwerking buiten familiebijeenkomsten niet zo gebruikelijk. Bij het beantwoorden van de enquête zei de helft van de senioren betrokken te zijn bij intergenerationale activiteiten, maar slechts 17% van de deelnemers aan de enquête is betrokken bij dergelijke activiteiten op het gebied van slimme apparaten.

De belangstelling voor intergenerationale samenwerking blijft vrij groot: 67% van de deelnemers aan de enquête vindt dat dit type leertraject nuttig kan zijn voor oudere volwassenen om te leren over slimme apparaten.

Het ontwikkelen van intergenerationale samenwerking tijdens het project, door jongere volwassenen het doel en het gebruik van slimme huishoudelijke apparaten te laten uitleggen, kan een voordeel bieden voor het effect van de ontwikkelde opleidingsinhoud. De jongere trainers zouden bijvoorbeeld niet moeten aarzelen om hun jongere leeftijd te gebruiken om activiteiten met senioren aantrekkelijker te maken, door te praten over hun gebruik van slimme apparaten en door het enthousiasme te delen dat zij mogelijk hebben voor aangesloten apparaten.

Conclusie

Dit transnationale verslag vormt de afsluiting van twee andere verslagen:

- Bureauonderzoek Transnationaal verslag
- Evaluatie vragenlijst Transnationaal verslag

Uit het onderzoekswerk en de enquête die de projectpartners hebben uitgevoerd, is gebleken dat connected homes goede mogelijkheden bieden voor senioren, omdat zij voorzien in verschillende behoeften die gepaard gaan met een vergrijzende bevolking, zoals

- Gezondheidsproblemen (gezondheidsproblemen kunnen gepaard gaan met ouder worden)
- Veiligheidsproblemen (ouderen kunnen kwetsbaar worden voor slechte mensen)
- Financiële besparingen (veel ouderen hebben een lage levensstandaard)
- Eenzaamheid

Dankzij slimme huizen zullen mensen waarschijnlijk langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen dankzij verschillende gezondheids-, communicatie- en veiligheidsvoorzieningen die bij een meerderheid van de ondervraagde senioren echter onbekend en ongebruikt zijn. Het is dus een echte uitdaging om deze mensen te informeren over deze verschillende mogelijkheden.

Bovendien achten veel senioren zich, ondanks het gebruik van ICT-basisinstrumenten (smartphone, computer), onbekwaam ten aanzien van deze technologieën omdat zij denken niet over de nodige vaardigheden te beschikken om deze instrumenten te installeren of te gebruiken. Daarom moet de toegang tot deze informatie voor deze doelgroep worden vereenvoudigd. Anderzijds zijn senioren enthousiast over doe-het-zelf en de mogelijkheden voor financiële besparingen, handwerk en ecologie.

De toepassing van doe-het-zelf-oplossingen bij het leren gebruiken en installeren van slimme apparaten thuis zou een groot voordeel kunnen zijn om senioren meer vertrouwen te geven in hun creatieve vaardigheden en ICT-vaardigheden, maar ook met praktische voordelen zoals voor sparen, een belangrijke behoefte volgens veel senioren.

Er is een algemene aanpak nodig om senioren in staat te stellen de mogelijkheden van slimme huizen en de verschillende apparaten beter te begrijpen, maar ook een aanpak om hen gerust te stellen over de toegankelijkheid van een gebied dat zij als te ver weg beschouwen en waarvoor zij zich totaal onbekwaam voelen.

Ten slotte zou de ontwikkeling van samenwerking tussen de generaties tijdens het project, door jongere volwassenen het doel en het gebruik van smart home-apparaten te laten uitleggen, een voordeel kunnen bieden voor de impact van de ontwikkelde opleidingsinhoud.